

Ціхановська О.М. – к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Нині для України проблема розвитку регіонів на основі кластеризації є досить актуальною. Концепцію економічної кластеризації досліджували у своїх роботах ряд закордонних та вітчизняних вчених: М. Войнаренко, П. Гайдуцький, А. Маршал, А. Мигранян, М. Портер, С. Соколенко, В. Трет'як [1-6] А. Череп, Н. Коваленко, Р. Сорока, В. Дубницький, С. Марковецький [1-4] та багато інших.

Слід зазначити, що проблеми створення та функціонування кластерів у вітчизняній економіці є новим і недостатньо вивченим.

Досвід країн Європи, де кластерний підхід набув широкого розповсюдження, показав, що функціонування кластерів є ефективним засобом підвищення конкурентоздатності регіонів, виведення економіки на новий рівень. Оскільки Україна прагне інтегруватися в європейській економічний простір, то використання кластерів повинно розглядається сьогодні на державному рівні і бути одним із пріоритетних напрямів розвитку господарського комплексу. Тому сьогодні так важливо визначити проблеми та окреслити перспективи розвитку кластерів в Україні.

Кластер (від англ. cluster – скупчення, зосередження) – це об'єкт економічної агломерації фірм, тісно пов'язаних галузей, які взаємно сприяють зростанню конкурентоспроможності одна одної [5, с. 53].

Основною метою кластеру є підвищення конкурентоспроможності його членів за рахунок комерційного й некомерційного співробітництва, наукових досліджень та інновацій, освіти, навчання і заходів політики підтримки [6, с. 3-4].

Зазвичай об'єднання підприємств у кластер здійснюється на основі симбіозної взаємозалежності між різними бізнес-суб'єктами за принципом синергізму [8, с. 36].

На сучасному етапі розвитку економіки України кластери можуть бути ефективним інструментом інтенсивного розвитку малих та середніх підприємств, що сприятиме посиленню ринкових позицій суб'єктів економічної діяльності.

Але нажалі створення та функціонування кластерів в Україні гальмується низьким рівнем кваліфікації робочої сили, нестачею доступного капіталу, низьким рівнем технологій, недостатньо розвинутою системою освіти і

науки, недосконаліми громадськими інститутами, відсутністю державної підтримки.

Не дивлячись на всі перешкоди в Україні функціонують десятки кластерів. Практика діяльності існуючих кластерів показала, що концепція кластера для інноваційного розвитку підприємств, у сучасних умовах є найефективнішою формою ведення бізнесу. Тому така форма організації діяльності підприємств певних галузей економіки, що мають тісні технологічні зв'язки виробничих процесів із багатьма підприємствами суміжних галузей, є найефективнішою. Практичне значення має впровадження ідеї створення кластерів на підприємствах по виробництву нових видів продукції, організації завершеного циклу видобутку та переробки корисних копалин, що дасть змогу Україні відмовитись від імпорту багатьох товарів для потреб вітчизняної промисловості.

Дослідження показують, що нині перспективними напрямками розвитку кластерів є транспортно-логістичний комплекс, рекреаційна сфера, агропромисловий комплекс, зокрема кластер підприємств виноробства, машинобудування, промисловість будівельних матеріалів, сфера високих технологій, швейна промисловість, туризм (зокрема продовольчий та сільський), декоративний текстиль, виробництво екологічно чистої продукції, винний кластер, кластер з деревообробки тощо [7, с. 116].

Результати аналізу діяльності кластерів показали, що для їх ефективного функціонування необхідно подолати основні бар'єри, такі як відсутність взаємної довіри між партнерами; конфлікт інтересів з партнерами по кластеру; відсутність фінансування та фінансових мотивацій; повільне реформування фінансового сектору; географічна віддаленість; відсутність спільних ідей, можливостей, технологічної бази, а також, при формуванні промислових кластерів необхідно враховувати вертикальні, горизонтальні коопераційні та інші господарські зв'язки (загальна база споживання ресурсів, повністю сумісні технології) на регіональному рівні.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що впровадження кластерної моделі розвитку регіону та всієї країни, сприятиме підвищенню рівня та якості життя населення, подоланню

бідності та безробіття, зростанню зайнятості, стабільному економічному зростанню галузей економіки, прискоренню і проведенню системних реформ у регіонах, збільшенню бюджетних доходів.

Основними наслідками створення кластерів стають вдосконалення і розвиток

виробництва, збільшення кількості малих та середніх підприємств, зростання конкурентоспроможності підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках, розвиток і розповсюдження інноваційної активності та інші.

Література

1. Роль державних органів у формуванні кластерів та їх вплив на розвиток регіонів /
2. А.В. Череп, Н.М. Коваленко // Коммунальное хозяйство городов: научно-технический сборник. – 2010. – № 94. – С. 146-153.
3. Кластеризация промышленности та регіональний розвиток / Роман Сорока // Инновационные инструменты и кластерный подход в реализации государственной региональной политики: опыт Украины и других европейских стран: материалы V международной научно-практической конференции (Севастополь, 02-03 июня 2010 г.). – С. 49-58.
4. Вітчизняний довід трансформації паливно-енергетичного комплексу регіону на основі виробничих мережевих структур – кластерів / В.І. Дубницький, С.О. Марковецький // Инновационные инструменты и кластерный подход в реализации государственной региональной политики: опыт Украины и других европейских стран: материалы V международной научно-практической конференции (Севастополь, 02-03 июня 2010 г.). – С. 33-44.
5. Раевский С.В. Кластерная концепция организации структуры экономических регионов / С.В. Раевский, Ю.В. Винокурова // Региональная экономика: теория и практика. – 2007. – № 5 (44). – С. 15-20.
6. Кластер як засіб підвищення конкурентоспроможності національної економіки /
7. Т.В. Дзядук // Економічний простір. – 2008. – № 20/2. – С. 51-58
8. Кластери та інноваційний розвиток України / Український фонд підтримки підприємництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufpp.gov.ua/ckfinder/userfiles/files/lib_bissnes/klasterS.pdf
9. Кластер як перспективна форма реструктуризації підприємств виноробства /
10. С.В. Лазарева, Г.В. Карпінська // Стратегії розвитку підприємства в умовах ринкової економіки: Прометей. – 2008. – № 2(26). – С. 114-119.
11. Clusters and the New Economic of Competition / M. Porter // World Economy. – Volum 76. – P.36.

УДК 332.1

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ ЗБЛИЖЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Мартусенко І.В. – к.г.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Одним із найдієвіших інструментів на шляху співробітництва та інтеграції з Європейськими країнами на регіональному рівні є активна участь територіальних громад України у євро регіонах, де співпраця адміністративно-територіальних одиниць європейських держав здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво з метою об'єднання зусиль в економічній сфері, розбудови соціальної, інформаційної та виробничої інфраструктури, будівництва та модернізації інфраструктури кордону, розвитку транспортної мережі, наукової та культурної співпраці, охорони навколишнього середовища тощо.

Поряд з євро регіонами важливим механізмом становлення зовнішньоекономічних зв'язків у транскордонних регіонах в умовах європейської інтеграції України слід визнати створення різного роду преференційних

економічних режимів. Такі режими покликані сприяти активізації регіонального розвитку прикордонних територій нашої держави, у тому числі за рахунок поглиблення і диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків із прикордонними регіонами сусідніх держав Європи.

Основними преференційними економічними режимами, які використовувалися в Україні з метою сприяння господарського розвитку прикордонних регіонів та активізації їх зовнішньоекономічної діяльності, можна вважати створення спеціальних економічних зон (СЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (на жаль практика розвитку ВЕЗ в Україні призупинена). Саме на територіях СЕЗ та ТПР, створених в українсько-угорсько-словацькому та українсько-польському транскордонних регіонах (СЕЗ «Закарпаття», СЕЗ «Яворів», СЕЗ «Курорт-поліс Трускавець», ТПР Волинської області) було